

Latweefchu Awises.

Nr. 23.

Zettortdeenâ 9. Zuhni.

1860.

Awifchu - sinas.

Kaufasus kalnds, Kubanas aprinki muhsu karraspehks atkal darbojees Aprila mehnesi. Ar 3 pulkeem dewuschees prett Schapsugeescheem, kas mahjo us Kubanas uppes puffi. Schee gan stipri prettim turrejuschees, bet muhsu gohdigee soldati tohs uswarrejuschchi wiffâs weetâs, panehmuschchi leelu Kubanizas zeemu ar 400 mahjahm, to nopohstijuschchi un tē fahl taifht stipri apzeetinatu krepostu, lai ir scho widdu warr fawaldiht un pee meera waddiht. No muhsu karraspehka 4 soldati nokauti, 32 soldati un 3 wirsneeki eewainoti.

Parise. Keisers Napoleons islaidis gramatu, ar kureru winsch Wahzsemneekus gribb apmeerinah, jo wiffa Wahzsemme, wissuwairak Bruhschi bihstahs, ka teem ne usbruhl ar karru. Naksta, ka nekahdas waines ne effoht, kadeht ar scheem karsch jafahl. Tomehr Wahzsemneeki ne ustizz un gahda, ka us karru buhtu gattami, ja us preekschu tahda nelaiime gadditohs; jo labbi sinn, zil kahrigi Sprantschi irr pehz tahm semmehm, kas irr Reines uppes kreisaja puffē. — Sprantschu un ir Enlenderu semmē kaudis lohti flawe Garibaldi, ka tik gudri un stipri turrahs Siziliâ, un samett nauđu, lai Garibaldi karru warretu waddiht. Atkal Kattoki wiffâs semmēs samett nauđu un nofuhtha Bahwestam Rohmâ, lai tas spehku warretu gahdatees, jo tã rahdahs, ka ir tur ne paliks bes nemeera!

Italia. Lai labbaki warretu faprašt, kã gahjis Siziliâ, tad ar ihseem wahredeem isteiksim pa lahtam, kas tur notizzis no 26ta Aprila lihds 14ta Maija deenai. — 26ta Aprili Garibaldi ar 2 fugeem un kahdeem 1200 karrawihreem aisbrauzis no Palamonēs Italiâ us Stepanu un tur ohgles elahdejis. 30ta Aprili peebrauzis Siziliâ pee Mar-

salas un tur laimigi pee mallas gahjis ar faweem laudim, ar karraspehks un 4 leeleem-gabbaleem, jebfchu 2 Neapeles karraspehks to redsejuschchi. Wehl skaidri ne sinn, kãlabb tee Garibaldim lahwaschi pee mallas pee-eet. 1mã Maiji gahjis us Kalatawimi un us zekka wehl kahdi 4 tuhkt. Sizileeschchi peebedrojuschchees; tad tas nikni kahwees ar Neapeles Generalu Landi, un to isdfinnis niknã kauschanâhs no 5 apzeetinatahm weetahm. Landim bij ja-eet atpakkat 4ta Maiji; us zekka Landis no Sizileescheem lohti spaidihts tappis un leelu truhkumu un baddu zeetis. 5ta un 6ta Maiji Garibaldi wehl palihgu no Sizileescheem dabbujis, dewees us Alkanu un Palermas leelo stipro pilfatu, fur Neapeles leelais karraspehks un fuggu-spehks stahwejis Palermâ un pee Monreales stiprâs weetâs. Garibaldi nu gahjis us Popiju, lai Neapeles spehks winnam dohtohs pakkat, un iseetu no Monreales. Schee likkuschees tã peewilt, un nu Garibaldi nakti gahjis pa zittu zekku; leela leetus un slihta zekka labbad, leelus-gabbalus lizzis isahrdiht un us rohlahm nest, un tã dewees us Monreali un Palermu 9ta Maiji. Generals Landis ar 10 tuhkt. Neapeles saldateem gribbejis winnam usbrukt, bet Garibaldi atkal dewees atpakkat kalnds, lai eenaidneeki atstahj pilfatu un winnam nahk pakkat lihds Korneoli, fur Garibaldi fawus leelus-gabbalus bij paslehpis. Neapeles spehks atkal lizzees peewiltees, nahjis un no leeleem-gabbaleem neganti draggahs tappis. 14ta Maiji atkal schã tã eedams, eenaidneekus tã peewihlis, ka schee dewuschees atpakkat us Korneoli; bet Garibaldi nakti pa tam dewees us Palermu, un pirmã waffaras fwehktu deenas rihtã agri jaw bijis pee Palermas leela pilfata un tē fahzees eelaustees. Zuhdal pilfata iszehlees leels dumpis un nu par warru nikni kahwu-

fchees pilsatneeki un Garibalda spehks ar Neapeles kaxxa-spehku, kahdeem 25 tuhft. saldteem, un asfinis leeliski pluhduscha paschâ fwehtâ deenâ! Garibaldis panehmîs to leelaku pilsata puffi. Bet Neapeles Generalâ Lanza stipri turrejees un palizzis Kehnina pilli un tannis stiprôs krepostôs, kas pee pascha pilsata. Nu Lanza to pilsatu ar uggunigahm lohdehm no kreposteem un kaxxa-kuggeem ohstâ til breefmigi bombardeerejis, ka pehz kahdahm stundahm tee fweeschu walstu weetneeki (Konsuli) fahkufchi darbotees un ne atstahjuschees pirms tee us 6 stundahm pameeru faderrejuschî. Bet nu raksta, ka pehz atkal fahzis pilsatu bombardeereht, arri raksta, ka Garibaldis ne padeweess, bet uswarrejis un Lauza ar Neapeles kaxxa-spehku isgahjis no Pasermas un dewees us Messinas stipro pilsatu Sizihiâ. Bet wehl skaidri to ne sinn. Pameeru atkal irr faderrejuschî.

S—j.

Wilnas pilsatâ effoht 4 fweetschu un seepju pabrhki, 1 ahdgehru pabrhkis, 10 pohdneeku, 4 steeketu zepi, 3 zepuru pabrhki, 1 auschanas pabrhkis un 1 lampu pabrhkis. Pawiffam effoht 43 pabrhki Wilnas pilsatâ, un par wiffu Wilnas Gubernementi effoht lohpa 71 pabrhkis, fur par gaddu par 700 tuhft. rubuteem f. prezess teekoht taifitas.

Amerikâ effoht kahda gudra galwa isdohmajusi glahsu sahrkus us tahdu wihfi taifih, ka tur lihkis ne buht eekschâ ne fapuhst jo ilgi gulle-dams, un kâ katris fawu mihku mirruschu ne ween warrehs apmelleht, bet arri redseht. Ta isflattifchanahs teem sahrkeem effoht tahda patt kâ teem kohka, un glahse tiffai weenu pufs, lihds weffelu zellu beefs. No tahs fadehneschanas lihkis tiffai zaur to pasargajams, kâ sahrkis tohp zeeti aistafihis, starpas aisswikkotas, un tas allizzis gaisf, kas sahrkim eekschâ, zaur wahlu, fur zauruminsch atstahs, ar ihpaschu pumpi kâ uhdens ispumpehts ahra. Schee tahdi glahsu sahrki ne buhfoht ne buht dahrgaki kâ tee kohka un puht jaw sinname arri ne puhfoht. Ja nu tâ wifs riftigi buhs, kâ raksta, tad jaw gan ar laiku ir mehâ glahsu sahrkus peeredesim.

G. F. S.

Londonê taggad effoht 9 woi 10 beedribas, kas pastahw no kuryju puzzetaju sehneem. Pee schihm beedribahm peederroht pawiffam 318 sehni, kas us eelahm stahw un lungu sahbalus schlihti no dubteem un pihfcheem. Ar scho darbu tee isgahjuschâ gaddâ eenehmuschî 30 tuhft. dahldeus.

Turku semme. Turku Keisers eedohmajees tahdu gultu list taifih, kâ ne weenam. Nu tappe weena Parisê un ohtra Wihnê apstelleta. Kad abbas gultas bij gattawas, tad schih tappe Keiseram preekschâ listas, lai nu iswehlejotees, kurra labbaki patihkoht. Keisers paturreja Wihnê taifitu gultu un aismakfaja par to 4 tuhft. ohries. Nu Sprantscheem buhs firdsehsti, ka winnu skunste isbrahketa.

J. R.

* Sawads pulkstens.

Tschinâ semneekem sawads pulkstens, kas deenas stundas teem nospreesch, un rahda arween ittin taifni, bes ka kautkad wajjadsetu meistera, kas to fataifa, arri bes ka wajaga atflehga; jo eet arween labbi, un ne irr pulkstens til katrâ deenâ, woi astotâ deenâ ar atflehgu greeschams. Un ne eet ne ween, bet brihscham fkreij un danzo un lezz, un tatschu nekas ne kaisch, rahda tatschu pareisi to deenas stundu, ko grihb sinnaht, — un wart to dabbuht un turreht bes makfas. Nu, — kas tad tas par pulksteni? Atbidesi, mums arrajeem ari pulkstens kas ne krahpj, un mas, woi arri itt neko ne makfa, pulkstens mums gailis, pulkstens mums patte faule. Bet gailis tewim ne nodseed katru stundu, un faulei ne tihl tewim rahdiht fawu wai-gu katrâ deenâ. Tad nu buhtu labbi ko mahzitees no teem laudim, kas Tschinâ, un kurreu semmi mahzihis Awischu lassitajs gan sinn parahdiht sawâ Afiâs lantkahrtê pa labbu rohku us widdus puffi. Tad nu usmannigom un mahzigom lassitajam isteifschu, ka minnehts pulkstens irr dsihws, ar tschet-rahm kahjahm, — irr — lakkis! A rê! fur tad tam tas pulkstens? Skatt' tai azzis. Sinnams tewim, ka azzu-swaigine lakkeem pa deenu sawel-kahs, pa nakti ka atpleshahs, un rahdahs ka tâ notek pamaggam un ar katru stundu, weenâ deenâ

fà ohtrà, fad labbi to eewehro un paturr atminne-
fchanà, bet labbi tas ja-eemahjabs. Rihtòs azzu-
swaigine appaliska, kamehr nakti winna pilnigi ap-
paka. No rihta lihds pufèdeenu fchi swaigine pa-
leef arrweenu jo fchaura un pufèdeenà winna til fà
ftrihpe; tad no pufèdeenas lihds wakkaram pamag-
gam atkal atplefchabs un paleef atkal appaliska, fà
rihtà bijufi. Nu faprohfti fà femneeks, lam zitta
pullstena naw, Tschinà darra: nemm fawu fakki,
flattahs us winnas azzu-swaigini un pehz fchihs
swaigines leeluma winsch fimm itt pareisi zil pull-
stens, — ja ne nakti, tatschu deenà. Ta nu gan
arri gudriba. S. R.—II.

Wesselibas drauga padohmi.

IV. Bar affins-laischannu.

Affins irr muhsu meefas dahrgaka manta; bes
wianas nei zilweks nei lohpinfch warr pee dshiwibas
palikt, jo affins ween wiffahm meefas daktahm pee-
wedd dshiwibas spehku un meefas mittekli. Ta-
pehz fcho dahrgu mantu ne buhs par neeku
tehrest bes sinnas un bes waijadibas.

Irr gan dauds fehrigas, fur affins-laischana
lohti derriga, fà: pee tahdahm grubtahm flimmi-
bahm, fur affins weenà weetà par dauds fakrahjabs,
(galwà, plauschòs, firdi), zaur fo dshiwiba warr
pohstà eet. Bet tahdas wainas ne pasihb laut
lahds sinnatneeks, raudfittajs jeb affins-laidis.
Schis, ja tillai zerre kahdu graffi pelniht, weenu-
mehr pee ifkatra apfirgufcha atraddihb „affins-
wainu.“ Fur tillai kahda waina rohnahs, tur
tuhlin bes sinnas istezzina affinis no rohkas, kah-
jas, fakka, dennineem, appakfch mehles, pee ihlfchka
un Deews fimm fur wehl ar schrepperi (zirriti), woi
ar radfimeem (keppitehm, bikkerifcheem), woi ar deh-
lehm (lehlehm). Zelaistaf affinis tad ar pahrgudru
prahnu, fàs no ahrenes gan gudri leekahs, aprauga
un isstahsta, zil winnas melnas, fadeggufchas un
ftruttu pilnas, zil waijadfiga leeta fchi affins-lai-
fchana bijufe!

Tà tad ar laifu lautini aprohu ar fcho besprah-
tibu un dauds zilwek man sinnam, lam 6 lihds 12
reis par gaddu jalaisch affinis, jo tee bes tam jau

nemas ne warr pahrtift. — Bet — fà tahda ap-
lama buhschana beidsahs? — Gefahkumà gan da-
fchureis leekahs, fà pehz ahdereschanas kauli paleef
lunkanaki un weeglaki; bet ne ilgi. Rohkas un
kahjas pehz kahda strehka atkal notirpft, fad af-
finis fakrahjuschees; — tad istezzina no jauna un
fà jo prohjam, kamehr jau reds, fà affinis nemaf
ne israhdahs til spehzigas fà eefahkumà, bet plah-
nas, uhdenainas, un beidsotht zilweks, nowahrdfiss
un bespehzigas palizzis, eekriht uhdens-fehrigà un
paleef nahwei par laupijumu.

Bet ne ween us fcho wihfi daschs zilweks pohstà
eet. Daudsreis jau notiffahs nelaimè zaur to, fà
pee fakka jeb pee dennineem ne-appohmigi un til
dskli eezirte ar fchrepperi, fà eewainoja to dshiw-
bas dshifli, fàs pullstedama tahs gaischi farkanas
dshiwibas affinis no firds un no plauscheem zaur
meefahm djenn. Affinis tad nemaf ne warreja fa-
waldiht un zilweks bij ihfti nokauts fà fimens; pee-
faukts daktera lungs atradde gattawu mirroni. Ta-
pehz klaufaites: Pee ahdereschanas waijaga
famannigai, weeglai rohka buht.

Gandriht tàpat arri zilwekam warr fshahdeht
fchreppeschana (ar radfimeem jeb keppitehm) un dehtu
(lehku) peelifschana, wiffuwairaf maseem behrneem,
fad to darra nesinnà, bes daktera lunga padohma.
Nesenn kahds pahrgudrs kurpneeks kahdai jaunai
faimneezei (fàs pee mannim kaiminàs dshiwu) us-
likke fchreppeschanas bikkeriti us aufi, gribbedamè
kustoni (Brufsi), fàs aufi bij eelihdis, us tahdu
wihfi isdabbuht ahtrà. Kustoni gan ne isdabbuja
wis ahtrà, bet — fasilidhts bikkeritis til warren
fipri wille, fà ta aufs-dibbina pahrwilka daila
plehwite, (us fo wifs ahtras balfs atflann fà us
bungu) pahreplihfe pufcham, affinis isfprahge lau-
fà un jauna, flaisfa feewina palikke kurla.

Tapehz luhdsami eita un aprunnajatees papreefch
ar fawu zeen, daktera lungu, fad jums kahds ne-
mahzihts zilweks eeteiz affinis laift. Kad dakte-
ris wehlehs, tad drohfschi warreseet to darriht,
jo winsch gan labbaki sinnahs, fàs pee fchihs woi
tahs wainas buhs derrigs. Ta wifslabbaka leeta
warr fshahdeht, fad to nepareisi walka, fà laut

Lahda mahtite darra, jeb lahds nemahzihts labdar-
ris, las pehz manna prahna naw labbdarritajs,
bet — ka undarritajs. — „Mahju-dakteris,
schi derriga wesselibas grahmatina, jums dohd daudf
derrigus padohmus, ka warreet eefaktumâ glahbtees
pee daschadahm wainahm un fehrghahm, kamehr dak-
tera lungs nahfs. Lasseet scho grahmatu, kad
lahda flimmriba jeb leela waina rohnahs; gan at-
raddiseet, ka schi grahmata buhs leelaka padohma
deweja par wissahm bahbahm. Bet lasseet ir schohs
wahrdus, fo juhfu wezs dakteris un Latweeschu
draugs faraksta, ar tizzigu un paklausigu firdi un
darrait pehz mannahm mahzibahm; tad galweju,
ka pateesi isaugš labbi augfi jums, juhfu feewi-
nahm un behrnineem. Dr. T. v. D.

A e h m s.

Brecksch lahdeem gadddeem gaddijahs baggatam
kungam lahda trakteeri eeksch Pohleem nakts-mahju
nemt, lungs prassa frohdsineekam kambari kur gul-
leht; frohdsineeks eerahda kungam masu kambari,
un luhds kungu, lai schè paleekoht, jo leelâ sahlè
gan labprahnt buhtu laidis, bet tur Kehmš moh-
koht zilwekus, un fweeschineeks pawissam nekahdu
meeru ne warroht dabbuht. Us to lungs atbild:
„Laischat ween, man labprahnt luste irr ar kehmeem
farroht!“ — Kungs nu leel fawam fullainim eenest
wissas drehbes, un leetas leelâ sahlè, un noleel pee
few 2 peelahdetas pistoles, laisch fullaini gulleht,
un pats lassa Awises lihds pulksten 12 nakti. Dif
lihds pulkstens 12 nositte, tē atverrahš sahlès lee-
las durwis wakkâ, — un nahf breefsmigs Kehmš
eekschâ, un eet teescham kungam taifni wirsâ. Keh-
mam bijuse wehrscha galwa ar leeleem raggeem,
putna knahpu deggana weetâ, abscha bahrda, sun-
na auffs un wistas kahjas. Kungs azzumirkli at-
wilzis abbas pistoles, un kleeedis: „Stahwi, jeb
es tuhda! schauschu!“ Us scheem wahreem Kehmš

tuhdal greefees apfahrt, gahje pa durwim atpaffat
us gangi, — kungs nelaiskis buhdams, eet paffat
gribbedams redseht kur ihsti kehms paliks. Us reisi
kehms nosudde, un lungs palikke stahwoht. Tai
paschâ azzumirkli tikke ismeklehts, un atradde us
ganga fleppenu wahku (luhku), kur schis pats kehms
bij eekrittis us mihtsteem falmeem. Kehmš tikke
lihds ar frohdsineeku tuhda! fanemts zeeti un tee-
sahm nodohhti, kur pehz liffumeem abbi pelnitu soh-
du dabbuja. No schâ laika wairs itt neweenu keh-
mu ne redseja; ne arri tikke dsirdehts, ka lahdam
reijnееkam tã buhtu gaddijees!

Tapehz lassitajs mihtlais, ne ustizzees nekad keh-
meem un bahbu pasaffahm; bet effi arween drohfsch
katrã weetâ, un ne bihtsees no mahneem un bleh-
nahm. —b—g.

Pawaffara dseefma.

- 1) Dillais sneegs jaw irr un prohjam gahjis,
Dihkös, uppès leddu wairs ne reds,
Pawaffars jaw preekl irr eestahjis,
Sawu salku dekki wissur sedf.
- 2) Klau! kã putni spehle fruhmös, seijäs
Ganninsch arri taure, dseed un fauz,
Meitas, puisch laukã deij un smeijahs,
Semneeks drumu apseht eet jaw trauz.
- 3) Stahrkis daschus wezzalus apfwehti
Pahrnahidams us juntu patschëna,
Sainneeks eet ar sehtawi us lehti,
Sehlku nemt, fo kaisht druwinã.
- 4) Jauna dschwe wissas mallas zellahs,
Kam til kahjas wissi lezz un deij,
Sirm'galwis ir jaunus speklus smellahs,
Laukã gahjis preezigs lihdsã smeij.
- 5) Ro tu feyro firds, kad tew las truhktu,
Kad tew scheit un tur arr' behdas speesch,
Pazeet' tif, un dserr' to malku ruhktu,
Deews jaw katram salku meeru spreesch.
- 6) Gij til zilweks! nskatt plawu, lauku,
Klausees, kã to putnu dseefmas flann,
Ustuhko to salku dabbu janku,
Paliks weegla firds tew arri gan! E. F. S.

S i n n a.

Schohs wahrdus lassoht, ar Deewa paligu jaw buhfschu Wahsemme. Lai Deews nu palihds muhsu mihtsahm
Awisehm. Ginnu par tahm gahdajis zil sinnadams un spehdams, lai labbi eet tai laikã, kad schè ne buhfschu. Tizzu
un sinnu, Zuhš zeen. Awischu draugi ne teefaseet un ne kannofetees, ja kaut las labbi ne buhtu. Luhdseet Deewu
par mums, lai Deews kungs muhs atspirguschus pabrwehd mahjäs, itt kã mehš par Zums wisseem to kungu
luhgsin, lai tas Zuhš pasarga un schelligi wadda. Dshwojeet weffel! No wissas firds juhfu draugs Schulz.

B r i h w b r i s k e h t.

No juhmallas-gubernements augstas waldischanas puffes: Collegienrath G. Blaesé, Jnsor. Jelgawã, tai 6. Juhni 1860.
No. 97.